

Als je een boek leest over dieren, kom je ook wel eens woorden tegen die je nog niet kent. Dan is het gemakkelijk als je een woordenboek bij de hand hebt, want dan kun je dit woord opzoeken.

De gebruiksaanwijzing

In een woordenboek vind je voorin meestal een gebruiksaanwijzing. Daarin wordt uitgelegd hoe je een woordenboek moet gebruiken. Als je bijvoorbeeld niet weet wat alle afkortingen betekenen, kun je dat daar opzoeken.

Trefwoorden

Je weet al dat de woorden in een woordenboek op alfabetische volgorde staan. Die woorden noemen we trefwoorden. Ze staan meestal vetgedrukt. Bijvoorbeeld: **pelikaan** (de ~ (m); pelikanen) grote vogel met een lange snavel met aan de onderkant een zak om voedsel in te bewaren

Wat kun je allemaal opzoeken in het woordenboek?

- In het woordenboek kun je *de betekenis* van een woord opzoeken. Sommige woorden hebben heel wat betekenissen. Als je zo'n woord tegenkomt, moet je goed kijken welke betekenis past bij de zin waarin het woord staat dat je opzoekt.
- In het woordenboek kun je opzoeken wat *de spelling* van een woord is. Als een woord meer dan één spelling heeft, is dat bij het woord aangegeven. Bijvoorbeeld: **horen** (de ~ (m); -s) hoorn (zie aldaar)
- In het woordenboek staan ook *uitdrukkingen, zegswijzen en spreekwoorden*. Natuurlijk staat er dan ook bij wat ze betekenen. Bijvoorbeeld: **bek** (de ~ (m); -ken) 1 mond van een dier 2 (grof) mond van een mens; breek me de bek niet open! (uitdr.) daar zou ik heel wat over kunnen vertellen!
- In het woordenboek kun je ook opzoeken wat *afkortingen* betekenen. In sommige woordenboeken staan ze aan het begin van de letter. Voordat in een woordenboek de woorden beginnen met een N, worden eerst alle afkortingen die met een N beginnen, opgesomd. Kijk maar eens of dat in jouw woordenboek ook het geval is.

Nn

n (de ~(m); n's) de veertiende letter van het alfabet

'n lidwoord (lidw.) (spreektaal) een: 'n stukje kaas

N. (afkorting) noord, noorden

- In een woordenboek kun je opzoeken op welke lettergreep *de klemtoon* valt. Dat kan door een accentteken (') voor de lettergreep of een streep onder de klinker waar de klemtoon op valt. Bijvoorbeeld: **anti'lope** of: **antilope**

Gegevens tussen haakjes

Achter het trefwoord staan tussen haakjes altijd enkele gegevens.

Die kunnen verschillen per woordenboek.

De belangrijkste gegevens zijn:

- welk lidwoord bij een zelfstandig naamwoord hoort (de of het)
 - wat het meervoud is (-en of -s)
 - wat het verkleinwoord is (-pje, -tje of -etje)
 - wat het voor soort woord het is: bijvoorbeeld: bijvoeglijk naamwoord (bijv.nw.)
 - of een zelfstandig naamwoord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is (m, v of o)
 - de vergrotende en overtreffende trap, bijvoorbeeld: **groot**, groter, grootst (-er, -st)
- Vaak staat er achter het trefwoord ook wat de verleden tijd en het voltooid deelwoord van een werkwoord is.

Bijvoorbeeld: **blaten** (blaatte, heeft geblaat)

Als een woord aan een vreemde taal is ontleend, dan wordt dat achter het woord vermeld.

Voorbeelden

Achter de betekenis van een woord worden vaak voorbeelden gegeven om de betekenis duidelijker te maken.

Bijvoorbeeld: **kruipen** (kroop, heeft of is gekropen) (van dieren): over de grond schuiven, zich langzaam schuivend verplaatsen: er *kroop* een spin langs de muur.

GEBRUIK HIERBIJ WERKBOEK BLZ. 16

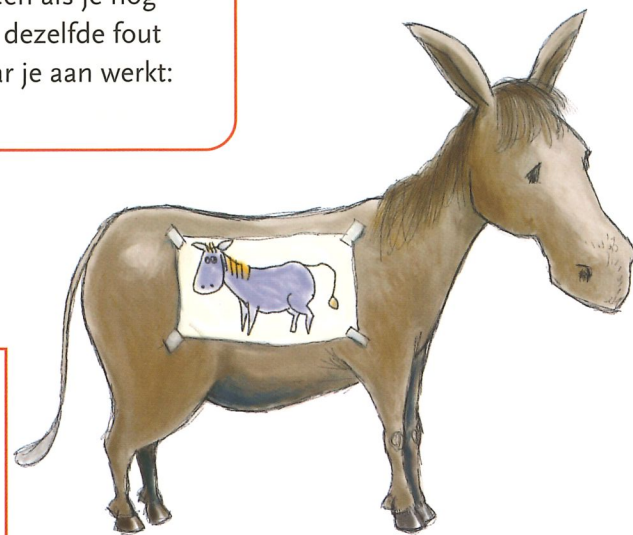

Bron 1 (opgave 1)

tapir (de ~ (m); -s) gevlekt zoogdier met een korte slurf

Bron 2 (opgave 3)

'**ezel** (de ~ (m); -s) vrouwtjesdier: **eze'lin** (de ~ (v); -nen) 1 grijs zoogdier dat op paard lijkt en dat vaak wordt gebruikt als lastdier: *zo koppig als een ezel* (uitdr.) heel erg koppig; *wat ben ik toch een ezel!* (uitdr.) wat dom van me; *een ezel stoot zich geen tweemaal aan dezelfde steen* (sprekwoord) alleen als je nog dommer bent dan een ezel, maak je tweemaal dezelfde fout 2 standaard om een schilderij op te zetten waar je aan werkt: een schildersezel

Bron 3 (opgave 6)

boom (de (v.)), beschrijving van de houtige, winterharde gewassen. **boomblad** (het), blad (1) van een boom. **boomboor** (de), grote boor om gaten in bomen en zware delen te boren. **boomborstel** (de (m.)), borstel van metaaldraad om bomen te reinigen van mos, insecten enz. **boomchirurg** (de (m.)), iemand die de boomchirurgie beoefent. **boomchirurgie** (de (v.)), restauratieve behandeling van zieke bomen, *syn. boomrestauratie*, **boomcultus** (de (m.)), boomverering. **boomdiagram** (het), op een geslachtsboom lijkend diagram, zoals gebruikelijk bij de voorstelling van de zinsstructuur in bep. grammaticale theorieën, *syn. boom*. **boomdier** (het), op bomen levend dier. **boomdirk** (de), touw dat de nok van de bezaansboom draagt, en waarmee men die nok iets oplicht alvorens de bezaan uit te halen. **boomeek** (de; g.mv.), (gew.) schors van de eik. **boomeekhoorn** (de (m.)), naam van een onderfamilie (*Sciurinae*) der eekhoornachtige dieren. **boomeend** (de), groep van wilde eenden die in holle bomen broeden (*Dendrocygnini*). **boomekster** (de), kraaiachtige vogel. **boomeuvel** (het; g.mv.), ziekte in de bomen. **boomfluiten** (alleen onbep.w.) een fluitvormig

GEBRUIK HIERBIJ WERKBOEK BLZ. 17

Bron 1 (opgave 1)

Voederschema Natuurpark Opheuveel

		herten	zwijnen	eekhoorns	uilen	konijnen	vossen
maandag	10.00 - 10.30 uur	•		•		•	•
	14.30 - 15.00 uur		•	•		•	
dinsdag	10.00 - 10.30 uur	•		•		•	
	14.30 - 15.00 uur			•	•	•	•
woensdag	10.00 - 10.30 uur	•				•	
	14.30 - 15.00 uur		•			•	•
donderdag	10.00 - 10.30 uur	•				•	
	14.30 - 15.00 uur				•		
vrijdag	10.00 - 10.30 uur	•		•		•	•
	14.30 - 15.00 uur		•	•			
zaterdag	10.00 - 10.30 uur	•		•		•	
	14.30 - 15.00 uur			•	•	•	•

Bron 2 (opgave 2)

Bron 3 (opgave 3)

Het mannetje van de vos brengt een drie tot vijf maal herhaald helder gefef voort. Het vrouwtje laat, als ze bij haar jongen is, een kort en droog gefef horen. De alarmroep voor de jongen bestaat uit een continu geblaf. Als ze voedsel komen brengen, of wanneer het vrouwtje de jongen verzorgt, kunnen het mannetje en het vrouwtje een soort 'geklok' voortbrengen. De vos is in principe het gehele jaar door te horen, maar in de paartijd is hij extra actief. Hij maakt dan ook allerlei merkwaardige en moeilijk te omschrijven geluiden.